

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (Deprem Toplanma Alanları Kanun Teklifi) ve gerekçesi ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

M. Akif HAMZAÇEBİ
İstanbul Milletvekili

GENEL GEREKÇE

Dünyanın kritik deprem kuşaklarından biri olan Alp-Himalaya kuşağı üzerinde yer almakta olan ülkemizde çok sayıda aktif fay hattı bulunmaktadır. Türkiye Diri Fay Haritasına göre Doğu Anadolu, Marmara ve Ege bölgeleri ülkemizin deprem riski en yüksek olan alanlarıdır. Kuzey Anadolu Fayı üzerinde, 1939'da Erzincan'dan başlayan ve doğudan batıya doğru düzenli bir seyir izleyen yedi büyük deprem olmuştur.

İzmit depremi olarak bilinen son deprem, 1999 yılında Kuzey Anadolu Fayının Doğu Marmara kesiminde gerçekleşmiştir. Bu depremde resmi rakamlara göre 17 bin 480 vatandaşımızın hayatını kaybetmiştir. Bu depremin üzerinden 17 yıl geçmiş olmasına ve yakın bir zamanda İstanbul merkezli şiddetli bir depremin meydana geleceği öngörülmesine rağmen depreme karşı alınan önlemler konusunda yapılan çalışmaların yetersiz olduğu ilgili çevrelerce sıklıkla dile getirilmektedir.

Deprem sonrasında vatandaşlarımızın toplanabileceği güvenli alanların belirlenmesi, depreme karşı alınacak tedbirler arasında kritik bir öneme sahiptir. Deprem sonrasında vatandaşların güvenli şekilde toplanmasının yanı sıra yaralıların tedavisi, geçici barınma, yardım dağıtımı, hasar tespit çalışmaları gibi afetle ilgili konularda ihtiyaç duyulacak bilgilerin insanlara en kısa sürede aktarılması ve gerekli eşgüdümün etkin şekilde sağlanması toplanma alanları sayesinde mümkün olacaktır. Bu alanların deprem öncesi belirlenmesi ve planlanması, asgari standartların sağlanması, değişen ihtiyaçlara uygun biçimde tasarlanması, afet anında yaşanacak sorunların önemli ölçüde azalmasını sağlayacaktır. 1999 yılındaki İzmit depremi, toplanma alanlarının önemini ve bu alanların belirlenmesindeki eksiklikleri göz önüne sermiştir. Bu nedenle her bir yerleşim yeri için toplanma alanlarının önceden belirlenmesi ve vatandaşların bu alanlar konusunda bilgilendirilmesi gerekmektedir.

Ülkemizde deprem toplanma alanları konusunda yapılan çalışmalar yeterli olmadığı gibi sınırlı sayıdaki mevcut deprem toplanma alanlarının da imara açılarak üzerlerine alışveriş merkezi, rezidans ve gökdelenler inşa edildiği haberleri basına yansımaktadır. Özellikle, şiddetli bir depremin meydana geleceği öngörülen İstanbul'da deprem toplanma alanlarının sayısı, bu alanların yapılaşmaya açılmasıyla son yıllarda 2/3 oranında azalmıştır.

Diğer yandan özellikle büyük kentlerde yaşam koşullarının getirdiği zorlukların, insanın ruh ve biyolojik sağlık sistemini negatif etkilediği yapılan araştırmalarla kanıtlanmıştır. Dünya Sağlık Örgütü 2016 yılında Cenevre’de yaptığı toplantıda yeşil alan yüzdeleri ile toplum sağlığı arasında önemli paralellik olduğunu açıklamıştır. Dünya Sağlık Örgütü yeşil alanı, yoğun yapılaşmadan uzakta çocuk oyun alanları, yürüyüş ve koşu parkurları, yetişkinler için dinlenme bölümleri, özürllüer de dikkate alınarak yapılan ağaçlandırmaların mevcut olduğu açık araziler olarak tanımlamaktadır. Belirtilen kriterlere uygun yeşil alan olmayan kentlerde kalp-damar hastalıklarından ölüm oranı birinci sırada, trafik kazalarına bağlı ölümler ikinci ve kanser nedenli kayıplar ise üçüncü sırada yer almaktadır. Son yıllarda hızla artan plansız şehirleşme, amacından uzaklaşan kentsel dönüşüm, AVM ve rezidanslar toplum sağlığı için çok önemli bir faktör olan yeşil alanların şehirlerimizde gittikçe azalmasına yol açmıştır.

Bu nedenlerle, hem deprem toplanma alanlarının biran önce belirlenerek amacı dışında kullanımının engellenmesi hem de bu alanların toplumun yeşil alan ihtiyacının karşılanması amacıyla değerlendirilebilmesi bakımından gerekli düzenlemelerin biran önce yapılması kaçınılmazdır.

Bu Kanun Teklifi ile, olası deprem riski altında bulunan yerlerin önceden Afete Maruz Bölge olarak belirlenerek bu yerlerde deprem sonrasında vatandaşların toplanabileceği güvenli alanların oluşturulması ve bu alanların meydan, park, çocuk bahçesi ve yeşil alan dışındaki amaçlarla kullanılmasının önlenmesi için gerekli düzenlemelerin yapılması hedeflenmiştir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Maddeyle, Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanunun 3'üncü maddesine iki fıkra eklenerek, olası deprem riski nedeniyle Bakanlar Kurulunca Afete Maruz Bölge olarak ilan edilen yerlerde, Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca mahalleler veya köyler itibarıyla Deprem Toplanma Alanları belirlenmesi amaçlanmaktadır. Deprem Toplanma Alanları öncelikle imar planlarında meydan, park, çocuk bahçesi veya yeşil alan olarak ayrılmış yerler arasından belirlenecek, bu alanların ihtiyacı karşılamakta yetersiz kalması halinde ise kamuya ait taşınmazlar da toplanma alanı olarak belirlenebilecektir. Bu belirlemelere rağmen yeterli alan bulunamazsa Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca özel kişilere ait boş arsa ve arazilerin de kamulaştırılma yoluyla deprem toplanma alanı olarak belirlenmesine olanak sağlanmaktadır.

MADDE 2- Maddeyle, Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanuna bir geçici madde eklenerek, olası deprem riski nedeniyle Afete Maruz Bölge ve bu bölgelerde Deprem Toplanma Alanlarının belirlenmesi çalışmalarının maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde tamamlanması amaçlanmaktadır.

MADDE 3- Maddeyle, İmar Kanununda değişiklik yapılarak Deprem Toplanma Alanı olarak belirlenen yerlerin imar planlarına işlenmesi, bu yerlerin sadece meydan, park, çocuk bahçesi, yeşil saha olarak kullanılabilmesi sağlanmakta, imar planı kararıyla başka amaca ayrılması veya satılabilmesi ise yasaklanmaktadır. Hazine ve özel idareye ait taşınmazların Deprem Toplanma Alanı olarak belirlenmiş olması halinde bu taşınmazların bedelsiz terk edilmesine ilişkin usul ve esaslar belirlenmektedir.

MADDE 4- Yürürlük maddesidir.

MADDE 5- Yürütme maddesidir.

UMUMİ HAYATA MÜESSİR AFETLER DOLAYISIYLA ALINACAK TEDBİRLERLE YAPILACAK YARDIMLARA DAİR KANUN İLE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 15/5/1959 tarihli ve 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanunun 3 üncü maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“Muhtemel deprem riski nedeniyle Bakanlar Kurulunca Afete Maruz Bölge olarak ilan edilen yerlerde, mahalleler veya köyler itibarıyla Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca Deprem Toplanma Alanları belirlenir.

Deprem toplanma alanları imar planlarında meydan, park, çocuk bahçesi veya yeşil alan olarak ayrılmış yerler arasından belirlenir. Bu alanların ihtiyacı karşılamakta yetersiz kalması halinde kamuya ait taşınmazlar da toplanma alanı olarak belirlenebilir. Bu durumda dahi yeterli alan bulunamazsa özel kişilerin mülkiyetindeki boş arsa ve araziler Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca bu amaçla kamulaştırılabilir.”

MADDE 2- 15/5/1959 tarihli ve 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“**Geçici Madde 25** – Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde, muhtemel deprem riski taşıyan yerler belirlenerek Afete Maruz Bölge olarak ilan edilir. Bu bölgelerde Deprem Toplanma Alanlarının belirlenmesi çalışmaları bir yıl içinde tamamlanır.”

MADDE 3- 3194 sayılı İmar Kanununa aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“**Ek Madde 5** – 15/5/1959 Tarihli ve 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanunun 3 üncü maddesi uyarınca Deprem Toplanma Alanı olarak belirlenen yerler imar planlarına işlenir.

Bu yerler; sadece meydan, park, çocuk bahçesi, yeşil saha olarak kullanılabilir, imar planı kararıyla başka amaca ayrılamaz, satılamaz. Tapu kütüğünün beyanlar hanesine, bu taşınmazların satılamayacağına ilişkin gerekli şerh konulur.

İmar planlarında; Deprem Toplanma Alanı olarak ayrılmış yerlere rastlayan, Vakıflar Genel Müdürlüğüne ait gayrimenkuller ile askeri yasak bölgeler, güvenlik bölgeleri ile ülke güvenliği ile doğrudan doğruya ilgili Türk Silahlı Kuvvetlerine ait

harekat ve savunma amaçlı yerler hariç Hazine ve özel idareye ait arazi ve arsalar belediye veya valiliğin teklifi, Maliye Bakanlığının onayı ile belediye ve mücavir alan sınırları içinde belediyeye; belediye ve mücavir alan hudutları dışında özel idareye bedelsiz terk edilir ve tapu kaydı terkin edilir. Ancak, bu yerlerin üzerinde bina bulunduğu takdirde, arsası hariç yalnız binanın halihazır kıymeti için takdir edilecek bedel ödenir. Bedeli ve ödeme şekli taraflarca tespit olunur.”

MADDE 4- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.